

تجلیل سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران از صارمی و شیرازی

زهرا عبد
گزارش

سی‌وششمین نشست آیین آواز در فرهنگسرای ارسباران با ویژه‌برنامه‌هایی به مناسبت آغاز چهارسالگی شروع به کار این نشست، همراه بود.

ابتدا ویدئو کلیپی شامل تصاویر مهمانان و هنرمندان حاضر در نشست‌های قبلی پخش شد و سپس با اعلام حمید سهرابی؛ مجری، مراسم اعلام‌نشده نکوداشت شهرام صارمی با پخش ویدئو کلیپی دیگر حاوی زندگی و تلاش‌های هنری این هنرمند کمانچه‌نواز که از قبل توسط کانون موسیقی ارسباران تدارک دیده شده بود آغاز شد. در ادامه صارمی خودش هم به صحنه دعوت شد و از همه کسانی که در این راه به او یاری رسانده‌اند سپاسگزاری کرد. او تصریح کرد: سه سال تمام است که برنامه آیین آواز با وجود همه سختی‌ها به حیاتش ادامه می‌دهد. این برنامه در تمام این مدت با طراحی و موضوع‌بندی مباحث تخصصی، هماهنگی مهمانان و اجراهای موسیقی به مدیریت علی شیرازی؛ پژوهشگر و آوازخوان، با استقبال زیاد هنرمندان روبرو بوده است.

صارمی افزود: فراموش نکنیم تداوم حیات این برنامه با حضور پیشکسوتان و اهالی هنر امکان‌پذیر خواهد بود. همچنین برای حفظ و ادامه برنامه‌های موسیقی در ارسباران؛ بایک ربوخته مدیریت موسیقی سازمان فرهنگی هنری با حمایت معنوی اجرایی و صبوری و مهربانی، قدم‌های مثبتی برداشته است که از تلاش‌های ایشان سپاسگزاریم و امید داریم جمع موسیقایی هنرمندان همواره با گرمی و مهر برقرار باشد.

گفتنی است صارمی نزدیک به دو دهه است که با تلاش‌های فرهنگسرای ارسباران را به یکی از قطب‌های مهم هنری و موسیقایی پایتخت بدل کرده است.

در ادامه مه‌رمان مهرنیا؛ آهنگساز و نوازنده تار، در تجلیل از صارمی گفت: شهرام دوست همه ماست. او اقتدر در دوستی فوق‌العاده است که هر کسی از دوستانش پیش خود فکر می‌کند که نزدیک‌ترین دوست اوست. او به همه به‌طور یکسان محبت می‌کند و یاری می‌رساند. شرح تلاش‌های او برای سرپا نگاه داشتن هنر موسیقی و آواز ایرانی نیز بر هیچ کس پوشیده نیست. او افزود: در کارگزاری

موسیقی سه تپ از اهالی موسیقی، عناصر فرهنگی و یک‌سری آدم‌های بی‌ربط حضور دارند که در عرصه فرهنگ و فرهنگ نقش دارند ولی از اعضای صنف موسیقی نیستند. اما شهرام صارمی نوازنده کمانچه است و کارش موسیقی است. همان‌طور که استاد داوود گنجه‌ای از بهترین نوازندگان کمانچه بودند و هستند اما بعد از این که فعالیت و کارگزاری بخش موسیقی را به دست می‌گیرند از کار موسیقی خود فاصله می‌گیرند.

مه‌رنا تاکید کرد: بهتر است از کارگزاران فرهنگی بهره بگیریم که کارشان موسیقی نباشد بلکه در حوزه فرهنگ فعال و آگاه و مطلع این حوزه باشند. ای کاش شهرام صارمی‌ها و استاد گنجه‌ای‌ها به کار موسیقی بپردازند و کار عاملیت موسیقی را کسانی بر عهده بگیرند که بود و نبود آن‌ها در حوزه موسیقی فرقی نداشته باشد.

نزد او مشق کمانچه کرده نیز ضمن تأیید صحبت‌های سخنران قبلی در تمجید از صارمی گفت: شهرام از آن تپ هنرمندانی است که گل او را با هنر ناب سرشته‌اند. در دوستی ثابت قدم و دلسوز است. من و استاد اسرافیل شیرچی که با خط زیبایش تابلویی نفیس را به شهرام هدیه کرده است امشب در جایی مهمانیم و حضور در این جمع تنها به‌خاطر شهرام صارمی است. در ادامه سپس با حضور استادان و هنرمندانی چون مدیر موسیقی سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران روی صحنه فرهنگسرای ارسباران لوح تقدیر و هدایایی به شهرام صارمی اعطا شد. ربوخته و سازمان متبوعش از علی شیرازی خواننده و مدیر برگزاری سلسله‌نشست‌های آیین آواز نیز به پاس فعالیت‌های چندساله‌اش در زمینه پاسداشت هنر ملی آواز ایرانی قدردانی و تجلیل کردند.

در ادامه نوبت به ارایه مبحث فنی و تئوریک ماه با عنوان «لایه‌بندی تحریر در آواز ایرانی» رسید. شیرازی به همراه علیرضا امینی در این باره سخن گفتند. امینی؛ آهنگساز و نوازنده سه‌تار، تحقیق و ارایه مباحث تخصصی و فنی برآمده از آن در زمینه آواز را لازمه احیا و رشد این هنر دانست. او همچنین از ابداع اصطلاح صدای معیار در سال‌های گذشته توسط شیرازی یاد کرد که برآمده از همین پژوهش‌ها بود و به مناسبت تحلیل صدای حسین خواجه‌امیری (ایرج) به کار برده شده بود و به‌وسیله محمدرضا شجریان بر سر زبان‌ها افتاد. امینی همچنین با ایراد سخنانی درباره

تحریر، این مؤلفه را یکی از مهم‌ترین ارکان آواز ایرانی برشمرد. سپس علی شیرازی گفت: همواره در توصیف ساختمان تحریر از عبارت‌ها و واژه‌هایی مانند خرده‌تحریر، تحریرهای ریز و اجزا یا جزئیات تحریر استفاده می‌شود که به‌نظم توصیف کاملی نیست و هنرجوی این رشته را تا حدی دچار سردرگمی می‌کند. پیشنهاد من همچنان که از عنوان مبحث امشب برمی‌آید «لایه‌بندی تحریر» است. به‌نظم تحریر، ریز و درشت ندارد و ساختمان آن در حکم پیکره‌ای است که مانند پنج انگشت هر کدام در تقویت و تکمیل فعالیت‌های دست آدمی به حرکت درمی‌آیند و هر کدام نقشی مهم و مؤثری ایفا می‌کنند.

او افزود: استاد محسن کرامتی از استادش محمدرضا شجریان نقل می‌کرد که ادوات تحریر عبارت‌اند از «آ»، «ها» و چیزی بین این دو که آن را به شکل قراردادی «عا» می‌خوانیم و در نوشته‌های آوازی و موسیقایی مان هم «عا» می‌نویسیم. یعنی همان دو حرف آغازکننده کلمه «عالی» که افرادی با سلوک مذهبی و دارای ته‌لهجه عربی این دو حرف را از ته گلو و به‌اصطلاح از مخرج حلقی ادا می‌کنند. تحریر از آمیزش نرم و زیبای این ادوات خلق می‌شود در حالی که متأسفانه بسیاری بینیم دوستان آوازخوان و هنرجویان ادوات را به هم می‌سازند. باید گفت که تحریر هم مانند گونه‌هایی از انواع هنر خوشنویسی مان که در آن حروف به نرمی و با حرکت قلم به زیبایی در کنار هم می‌نشینند ادا می‌شود. یعنی هیچ یک از هجاهای تحریر با شتاب از پی هم نمی‌آیند و البته ردیف کردن این هجاهای پشت سر هم نیز زمان‌بندی و تکنیک خاص خود را دارد.

او همچنین درباره برخی غلط‌های مصطلح در توصیف تحریر گفت: همچنان که از استادان شجریان و کرامتی نقل کردم ادوات تحریر شامل «آ»، «ها» و «عا» است. در حالی که می‌بینیم به برخی کلمات مانند «امان»، «جانم» و «ای دوست» که موقع تحریر دادن آوازخوان‌ها به پیکره تحریر افزوده می‌شود به‌غلط ادوات تحریر می‌گویند. من برای تشخیص و تمیز درست این دو بخش مهم از ساختمان تحریر، چنین کلماتی را کلمات کمک تحریری می‌نامم. امینی درباره تفاوت تحریرهای آوازی با تحریرهای تصنیفی در موسیقی ایرانی پرسید و شیرازی گفت: هم آواز و هم ضربی خوانی، تصنیف و ترانه، متر خاص خود را دارند. متر مخصوص ضربی خوانی و تصنیف و ترانه، کاملاً پیش‌بینی شده از قبیل شش‌هشتم و دوچهارم

و چهارچهارم و غیره است در حالی که متر آواز براساس اوزان عروضی است و البته دست آوازخوان هم تا حدودی در ارایه مترهای آوازی باز است. اما در خصوص لایه‌بندی تحریر این دو باید بگویم هر کس به هر شیوه‌ای که می‌خواند برایش فرقی نمی‌کند که در حال اجرای تصنیف است یا در حال خواندن آواز است. در واقع خواننده از همان تکنیک‌ها و لایه‌بندی موقع اجرای هر دو گونه موسیقایی استفاده می‌کند.

این مبحث فنی با پخش آواز مشهور بیات اصفهان اثر زنده‌یاد یونس دردشتی با مطلع شعری «شب که در حلقه‌ما زلف دلارام نبود» همراه شد. شیرازی نیز به مناسبت هر بخش از سخنانش به شکل مثالی قطعاتی را در تکمیل بحث اجرایی کرد.

اجرای آواز توسط خوانندگانی مثل سیدرضا زهرایی، مسعود مظلوم، احمد بیرانوند، امین جمیلی‌نژاد و امیرمهدی زمانی از دیگر بخش‌های نشست بود. ضمن این که یک پیام تصویری ویژه جشن سه‌سالگی نشست توسط اکبر گلپایگانی از قبل آماده شده بود که در میانه‌های برنامه برای حضاران در ارسباران پخش شد. ایشان در صحبت‌هایش از برگزارکنندگان این نشست و کانون موسیقی ارسباران قدردانی کرد و تداوم این مسیر را که در معرفی جوانان شایسته هنر ملی آواز مفید بوده خواستار شد. گلپایگانی همچنین بسترسازی برای جوانان و استعدادیابی موسیقایی در کشور یعنی همان کاری را که علی شیرازی بدون هیچ هزینه‌ای در نشست آیین آواز انجام می‌دهد برای جامعه موسیقی ضروری دانست. گلپایگانی در پایان صحبت‌هایش نیز حمایت کامل خود را به‌عنوان استاد پیشکسوت و صاحب‌سبک آواز از برگزارکنندگان آیین آواز در راهی که در پیش گرفته‌اند اعلام کرد.

محمدابراهیم ذوالقدر، میلاد کبابی، محمد ملاآقایی، لطفعلی سیلانی، محمداسماعیل قنبری، علیرضا حاجی‌طالب، محمدباقر جعفری، قدرت‌الله انتظامی، حسام صحرایی، مسعود اعرابی، امیر متولی، حسن علی‌نژاد، حسن آزاده‌فر، کاوه اسدی، عیسی فیروزدهقان، سعید ناظمی، امیر صبوری و بابک ربوخته؛ مدیر موسیقی سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، از جمله چهره‌های فرهنگی و هنری حاضر در این نشست بودند.

